

Kallis vallarahvas,

Taas kord oleme tähistamas Eesti Vabariigi sünnipäeva. Kui läinud aastal oli ümargune 90. aastapäev, palju pidusid ning priiskamistki, siis käesoleval aastal läheme vabariigi aastapäevale vastu teistmoodi.

Aasta on möödunud ja olukord on muutunud nii maailmas, Eestis kui ka meie vallas. Selleks korraks on pidu lõppenud...

Eestil ja eestlastel on olnud palju palju raskemaid aegu. Oleme kuulnud praegu inimesi kõnelemas valitsevast surutisest, neid haaranud masendusest, ängist. Kuid mis tunded peaksid valitsema vanemaid inimesi, kui nad meenutavad 40-ndaid aastaid? Ja kui praegu ollakse rahulolematud tarbimistaseme languse üle, siis mismoodi meenutatakse talonge 80-ndaist?

Kindlasti ei saa nõustuda nendega, kes näevad vaid halba, räägivad vaid majanduskriisist ning ootaksid justkui suurt õnnetust või maailma lõppu. Ei, rahul ei saa olla halamise, ainult halva otsimise ega ebaõnne ootustega.

Eestil ja eestlastel on omast käest võtta kogemusi, kuidas elada üle aegu, mida ei saa pidupäevadeks pidada. Just rasketel aegadel on eestlased rohkem kokku hoidnud ning üksteist toetanud. Oleme tähelepanelikumad, aitame lahke- malt, suhtleme sõbralikumalt, mitte kõike ei saa mõõta rahas ning sageli on sõnast või naeratusestki abi!

Vaja on olla igapäevaselt arukam. Tuleb mõista, et laenamine on olnud

vabadus ja pole vabandus ega õigustus. Tuleb mõista, et vahendamine pole loomine, ja aru saada, et meil kõigil on vaja leida eneses usku ja tahet oma elu paremini korraldada. Uued mõtted tuleb si- duda kogemuste ja vastutusega ning vä- hem loota kaugetele ja suurtele poliitilis- tele lubadustele...

Usun, et vallarahvas on minuga ühel meelel – Saarde vallas ei ole rahadega priisatud. Kulutatud on küll palju, kuid kõik on läinud asja ette ja ikka põhimõttel „Üheksa korda mõõda, üks kord lõika“. Valla eelarvega kergemeelset ümberkäi- mist ei ole me omale lubanud ning mõt- tetuid kulutusi pole me teinud.

Sellest tulenevalt võin oma valla rah- vale lubada, et vähemalt 2009. aastal tu- leme toime – pakume kodanikele teenu- seid ja majandame oma asutusi.

Koduvald on meie kõigi oma ja kõik me vastutame selle hea käekäigu eest. Tark on teha otsuseid ja valikuid aegsasti ning vastutustundlikult. Olen kindel, et anname uuele, selle aasta oktoobris töö- le asuvale juhtkonnale üle heal ja tuge- val alusel oleva koduvalla.

Soovin siiralt Teile kõigile jõudu, aru- kust ja tahet muutunud olukorras toime tulemiseks. Pidupäevi jääme aga ikka- gi tähistama, sest laulgi ütleb: “Üks väi- ke rõõm las olla igas päevas...”, mis siis veel rääkida pidupäevadest!

Palju õnne, head sõbrad!

Saarde vallavanem
KALLE SONG

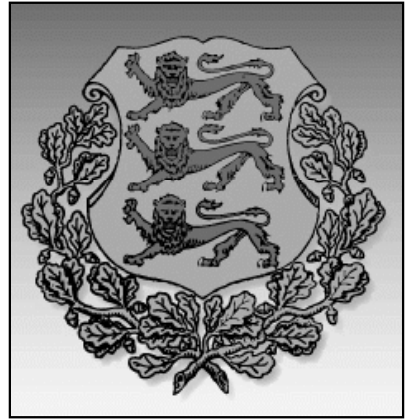
Muuseum tuleb kooli!

Rändnäitus „EESTI VAPP” 3. - 13. märtsil Tihemetsa Põhikooli Aja toas

Eesti Ajaloomuuseumi ja Riigikant- selei koostööprojekti tulemusel on val- minud rändnäitus, mis tutvustab Eesti vapi sünni- ja kujunemislugu.

Kooliõpilastele suunatud Eesti riik- likku sümboolikat tutvustav näitus val- mis Ajaloomuuseumi haridusprogrammi *Muuseum tuleb kooli!* raames ja on sa- mas sarjas juba teine, esimene oli Eesti lipu teemaline näitus (Tihemetsa Põhi- koolis oli see veebruaris 2008).

Rändnäituse vahendusel antakse üle- vaade sellest, kuidas Taanist pärinev kol- me lõviga vapp jõudis Eestisse, kehtis siin sajandeid võõrvõimude sümbolina ning võeti siis kasutusele eestlaste poolt ärkamisajal rahvuslikus liikumises. Lõ- vivapp muutus Eesti Vabariigi sümbo- liks juba enne ametlikku riigivapiks kin- nitamist ning erinevate okupatsioonide aastatel tähistas see koos sinimustvalge trikolooriga vastupanu võõrvõimudele.

Lisaks riigivapi kujunemise loole ju- tustab näitus ka vapi kasutamisest täna- päeval. Retke läbi Eesti vapi ajaloo aita- vad koolinoortel läbida robot-ajamasin AIKON ja tema sõber taksikoer TAKS. Roboti ja Taksi autor on kunstnik-kari- katurist Andres Varustin.

Olete oodatud tutvuma tööpäeviti.

MARJU SEPP
Tihemetsa PK ajalooõpetaja

Väljavõtteid Eesti lipu seadusest

- § 4. Eesti lipu heiskamise ja kasutamise õigus
- (1) Igatühel on õigus heisata ja kasutada Eesti lippu, järgides käesoleva seaduse sätteid ja head tava.
- (2) Iseseisvuspäeval, võidupühal ja taasiseseisvumispäeval heisatakse Eesti lipp elu-, äri- ja büroohoonetel.
- § 7. Lipu heiskamise ja langetamise aeg
- (1) Eesti lipp heisatakse päikesetõusul, kuid mitte hiljem kui kell 8.00 ja langetatakse päikese loojangul, kuid mitte hiljem kui kell 22.00.

Vaatame veidike tagasi!

Õeldakse küll, et kes vana asja meenutab, sel silm peast välja. Aga ka – kes minevikku ei mäle- ta, elab tulevikuta. Ka – mineviku vigadest õpi- takse – Kui? Ja kas üldse? Noored astugu püsti- päi tulevikku, neil pole seljataga palju. Keskea- lised ja vanemad, meil tasuks mõnikord meenu- tada kahekümne aasta tagust.

Niisiis, mina vaatan oma päevikute põhjal 1987-1992 aastate sündmusi.

1987 oli Gorbatšovi ajastu. Meedia kõlises sõnadest uutmine, perestroika jne. Neid sõnu ei osatudki täpselt lahti mõtestada, kuid nende var- jus võis nii mõndagi üritada ja Eestimaa hakkas oma jonni näitama. Kogu see aasta ja mitu järg- mist kõmises sõnadest IME, Isemajandav Eesti ja päevakangelased Edgar Savisaar, Tiit Made, Siim Kallas ja Mikk Titma. Ilmusid ajalehtede terveid lehekülgi haaravad selgitused, vaidlused poolt ja vastu, telesaated.

Läppunud õhk hakkas liikuma.

Tartu vaprad fosforiidisõdalased torna- sid müüridele, Juhan Aarest sai armastatud telesaar.

Müüridesse tekkisid silmnähtavad praod.

!988 ja muinsuskaitstjad tõid välja sinimust- valged ning rääkisid Vabadussõja mälestusmär- kide taastamisest.

Süda jättis erutusest löögi vahele – nutsin rõõmust ja samas kartsin tagajärgede pärast.

Aasta 1988 tõi niipalju vapustavaid sündmu- si kaasa, et imesta vaid, kuidas nad kõik nendes- se päevadesse ära mahtusid.

24. veebruaril, Eesti Vabariigi 70. sünnipäe- val, korraldas ERSP koosoleku Tammsaare mo- numendi juures. Kui kommunistid püüdsid neid segada, mindi rongkäigus läbi Viru tänava Raa- tuse platsi ja sealt Hirveparki.

Rahvas pidas hinge kinni ja ootas reagee- ringuid. Need tulid sõimu ja poripildumisega, arreteeriti Lagle Parek, Tiit Madisson jt (pea- gi vabastati).

Väga populaarne oli telesaade „Mõtlem- veel“ – saatejuhid Hagi Šein, Felix Undusk ja Rein Järlik. Selle seitsmendas saates 13. april- lil tegi Edgar Savisaar üleskutse moodustada Rahvarinne.

Vastukaaluks Rahvarindele moodustasid muulased vihast kobrutava Interrinde.

13. veebruaril alanud XV Calgary taliolüm- piamängudel võitis Allar Levandi kahevõistlu- ses pronksmedali. Me juubeldasime, sündis uus kangelane (ja neid me vajame).

16. juunil toimus Tallinnas EKP KK plee- num, kus vabastati EKP KK sekretäri kohus- tustest vihatud Karl Vaino ja valiti ühehäälselt asemele Vaino Välgas. Olime rahul, tundsime end tugevamatena.

17. juunil toimus Lauluväljakul RR organi- seeritud rahvakoosolek, kust saadeti sinimust- valgete lippude lehvides teele EKP delegatsioo- ni esindajad Moskvasse XIX parteikonverentsi- le. Kohal olid ja rahvale kõnelesid Indrek Too- me, Enn Arno Sillari, Maie Rossmann, Juhan Aare, Tiit Vähi.

Tegelikult oli see meie laulva revolutsioo- ni algus.

7. juuli Maalehes arutles Mati Tamm „Ei ole õige anda maad niisama lihtsalt päri- seks, vaid ikka tingimusel, et maaomanik seda ka ise harib“.

Sellest alates tekkis arvamuste paljusus maa ja maarahva kohta ja ikka on nad tul- nud kõrgelt, kaugelt, arusaamatute seaduste ja

paragrahvidega. Mina arvan, et iga uue seadu- sega suureneb segadus tunduvalt, mistõttu mõ- ne aja möödudes ei saa (või ei taha) keegi enam millestki aru.

Müürid lagunesid osaliselt ning pragudest vaatas välja Vabaduse kahvatu nägu. Tollal ei julgenud veel keegi mõtelda iseseisvast riig- ist ja vast ka mitte 16. novembril, kui ENSV Ülemnõukogu kuulutas välja suveräänsuse deklaratsiooni.

Enne jaani sai Kingissepast taas Kuressaare.

Pärnu Postimees astus komparteist välja.

Pealkirju mõnedest augustikuu ajalehtedest:

Isemajandava Eesti agraarprogramm; Põl- lumajandus vajab uut kvaliteeti; Looduskaitse kontseptsioon; Eestimaa Rahvarinde üldprog- ramm; Kirde-Eesti elukeskkond vajab abi.

Eerika Salumäe võitis 24. augustil Sõuli olümpiamängudel trekisõidus kuldmedali.

11. septembril Lauluväljakul kõige meelde- jäävam sündmus – Eestimaa Laul – 200 000 ini- mest koos nagu üks süda ja üks hing. Ja Heinz Valk „Ükskord me võidame niikuinii!“

13. oktoobril avaldasid ajalehed meie ühis- konnategelaste edetabeli: Edgar Savisaar, Juhan Aare, Tiit Made, Vaino Välgas, Marju Lauristin, Enn Põldroos, Heinz Valk, Mikk Mikiver, Mih- hail Bronšteini, Siim Kallas ...

Üle 56 aasta toimus 12. novembril Miss Es- tonia valimine – Heli Mets, Sigrid Sepp (Kil- ingi-Nõmmelt) ja Eha Urbla.

Aga 16. novembril Ülemnõukogu XI koossei- su kaheksas istungjärg, mida juhatas Vaino Väl- jas. Mõni minut enne südaööd võeti vastu dek- laratsioon Eesti NSV suveräänsusest.

Muidugi Rüütel ja Almann kohe Moskvas- se aru andma ja häbiposti. Suurvene šovinism määras, pildus poriga, keelas ära ja tunnistas kehtetuks. Huvitav, huvitav, aga NSVL konsti- tutsioonis polnud mingit paragrahvi kehtetuks tunnistamise kohta. Rüütel ja Välgas jäid sirge- selgseks ega taganenud.

Meie rahvas oli kui arust ära, kõik ajalehed loeti läbi, raadio mängis päeval kui öösel, istu- ti pidevalt teleri ees.

Veel samal aastal võttis ülemnõukogu vas- tu otsused: eesti keel riigikeeleks, mitte suuren- dada põlevkivi kaevandamist, mitte kaevanda- da fosforiiti, kuulutada stalinism inimsusevas- taseks kuriteoks.

1989 – NSVL käriseb, idablokk iseseisvub.

24. veebruaril heisati Pika Hermannini tor- ni Eesti lipp.

24. juunil avati taas Tahkurannas Konstan- tin Pätsi ausammas.

23. augustil Balti Kett MRP vastu. Vapustav suursündmus, mis ei unune iial.

Järgnes ähvardus – hävitada füüsiliselt Bal- ti riigid.

Elasime nagu mingis vahedimensioonis. Kus me oleme? Mis edasi?

Novembris määratsesid intrid Linnahalli juu- res ja nõudsid Ida-Virumaale autonoomiat.

Pole midagi uut siin päikese all nagu Kogu- ja piiblis kirjutab. Uus on unustatud vana.

Kesk-Euroopa raputas endalt kommunismia- helad. See andis meilegi kindlust juurde.

Rumeenia sündmused olid verised ja ohv- riterohked, aga esimesel jõulupühal lasti maha Nikolai ja Jelena Ceausescu.

VALLI SEPP

Saarde valla kultuurimälestised

Mälestustahvel Saarde kirikus.

Mälestustahvel Saarde kirikus.

Talvine tantsupidu Lodjas

Rahvatantsurahvas elab peo ootuses. Tantsulaev on juba teel. Järjekorras 18. tantsupidu kannab pealkirja „Meri“ ja praeguseks on teada, et kapteniks laevas on tantsujuht Ülo Luht. Kes pääsevad pardale? Seda veel ei tea. Tantsurühmad harjutavad hoolega. Esimene ülevaatus on seljataga, teine, otsustav, ees.

Harjutavad tantsurühmad ka Surjus ja Kilingi-Nõmmes. Ühel külmal talveõhtul said Surju SÕBRATARID ja Kilingi-Nõmme KILINGI kokku Lodjas. Trahteri õuele olid Sirje ja Ave kujundanud küünlavalgusega lava. Välikaminas põles tuli ja lumi krudises mõnusaalt tantsujalgade all. Taevane prožektor, täiskuu, heitis naiste nägudele helkjat valgust. Tantsuplatsi ääres uudistas emme tantsu üks väike põnn isa süles. Trahteri külaliste jaoks oli kontsert ootamatu, ilm liiga külm ja natuke pime ka. Seepärast jäi aplaus kesiseks, mis ei tähenda, et naiste tants südamest ei tulnud.

Virve Köster koos Kukepillidega lõi lahti laulu ja mõnusa õõtsuga liuglesid tantsijad platsile. Hiiumaa tantsujuhi Helle-Mare Kõmmuse loodud tants jutustab kajakatest, näkineidudest, merest, mis on ja jääb ja olema peab. Esimesel ülevaatusel arvasid peo juhid, et ainult Pärnumaal on võimalik, et kõik rühmad esitavad „Mere pidu“ loomuliku lusti ja vabadusega.

Folkloorsetest tantsudest on peo kavas „Voortants“ ja „Targa rehealune“. See on nagu loits oma pere, laste, kodu, valla kaitseks. Tantsud on äärmiselt lihtsad, aga õigesti tantsides on võimalik tajuda üheshingamist ja igas rühmas tekib võimas sünergia: me teeme koos, me suudame. Marianne mureks on selles tantsus

kõik 12 naist õigeks ajaks õigesse kohta vedada. Nii lihtne see ongi.

Naised esitavad suurel peol veel Maire Udrase tantsu „Üits paigake“. See on jutustus igapäevase kodust, sellest ainsast paigast, kust lahku mine pisara silma toob. Lapsed lendavad kõik laiali, üks paigake jääb ja sa võid olla väga õnnelik, kui ema sind seal ootamas on.

Kai Leete tants „Viire takka“ jutustab eesti naise igipõlisest ootamisest mere kaldal. Pilk kaugusesse suunatud, mõtlik ja murelik, täis ootust. Kahe tantsurühma muusikaline saatja Önnela küsis ühe proovi ajal, kas vallavanem Evi Kukk ja volikogu esimees Kadri-Aia Viik on taotluslikult SÕBRATARIDE paariskolonni ette pandud. Taotluslik või mitte, aga teised vallavanemad ja volikogud tehku järele! Tantsu õppimisel oli palju abi Uulu ÜLEJALA tantsijast Üllest, kes liikumist lihvis. Aitäh, Üllest!

Tüütu on lihvida 4 tantsu veelkord ja veelkord. Seepärast oli pisike pidu lõbusa kingitusega sõbrale mõnus vahepala, mille eest KILINGI Annele, Moonikale, Helvele, Evele, Lyle, Marele, Annele, Ritale suur tänu. Eriline tänu Sirjele ja Avele, kes peale tantsimist pannkookid moosiga lauale kandsid.

Aitäh teile, SÕBRATARID! Maili, Kaidi, Vilve, Aet, Marianne, Evi, Marina, Siiri, Liis, Signe, Silja, Kadri imeliste tantsude ja kaasa toodud maitsva tordi eest.

Pessimistid ütlevad: pidu katku ajal. Optimistid arvavad, et eestlane on alati imelistest rahvariitetest, oma tantsust ja laulust mures hinge tuge saanud.

MARI KARON

Tervitus Kilingi-Nõmme Gümnaasiumile!

Sügisene koolivaheaeg ei möödunud selles koolis rahus ja vaikus, oli hoopis suur elevus ja palju sagimist. Tähistati kooli 60.aastapäeva. See pole muidugi teab-mis pikk aeg aja voolus, kuid üks kool on selle ajaga ometi küpsesse ikka jõudnud. Ja samas ikka igavesti nooreks jäänud, sest kõik, kes me sealt nende kuuekümmene aasta jooksul tuule tiibadesse olemine saanud, kohtume koolis ikka poiste-tüdrukutena (kas või vanavanavanemate seisuses).

Olin KNK, niisugust tähekombinatsiooni kandis kool varem, 11.lennu lõpetaja ning aastail 1961-1969 samas õpetaja. Seega minu rõõm oli juubeliüritusel mitmekordne – endised õpetajad, klassi- ja koolikaaslased, kunagised kolleegid ning “oma lapsed”. Just nende terekäsi ning kallistusi ja häid sõnu annab kaua mäletada...

Aastapäeva tähistamine algas direktori piduliku vastuvõtuga. Selle au osaliseks said nii praegused kui ka KÕIK ENDISED ÕPETAJAD, kes tulla olid saanud. Südamlik tänu tähelepanu ja hoolimise eest. Emotsioonid on sõnulestatamatud.

Meie klassil oli oma lennu 50.juubeliaasta puhul koolile üle anda kingitus. Me õppisime ja lõpetasime veel vanas punases majas. Ilus on küll laul – on ju kõigil meil üks tänav, pink ja puu... Aga meie jaoks pole Kantsi tänaval enam midagi – maja asemel rusuhunnik, meie istutatud puud... Nüüdseks on üks uus pink praeguse koolimaja ees, just selle mälestuskivi kõrval, mis märgib 300-aastast hariduselu Saarde kihelkonnas ja viitab 1687.aastal asutatud Saarde kihelkonnakoolile.

Meie pink on meie lennu väike mälestusavaldus. Pingi idee on küll laenatud. Briti saartel, Euroopas siin-seal on ülikoolide, kolledžite jne. parkides endistele õppejõududele, professoritele tänulike tudengite pühendusega pinke. On ju tore tõtlikus ajas mõnikord istuda, mõtiskleda, meenutada...

Pingi kavand ja teostus on kohalikul meistril, ammuselt klassivennalt. Aitäh, Rein! Ka meie pingil on pühendusega plaat – Klassijuhataja HILLAR HANSSOO mälestuseks XI lennult.

Kuigi Hanssoo oli ka meie ajal juba direktor, on ta meie jaoks olulisem klassijuhatajana. Tema pedagoogimeisterlikkus liitis meid sõpruskonaks kogu eluks. Kuidas? Ta oli alati õpilaste seas.

Ta organiseeris meid võimetekohaselt õppima ja tegutsema. Meie klassis olid näitetrupp, etlejad, rahvatantsijad, akrobaadid, ansambel, maletajad, matkajad, orkester... Me korraldasime rahvamajades kaheosalise estraadikavaga piduõhtuid, mille sisetulekud läksid ekskursioonifondi. Peale kümneid klassi käisime veoautoga Leningradis, klassijuhataja samas autokastis. Lõpuklassis käisime koos kolhoosis, sovhoosis sügistöödel, töötasu eest peale lõpetamist Moskvast. Meil oli oma klass, kool ja koolirõõm.

Samasugune koolirõõm sai vilistlastele osaks nüüdsegi juubeliõhtul. Praegused õpilased laulavad, musitseerivad, õpilastega koos esineb nende õpetaja, nad tantsivad rahvatantsu, teevad aeroobikat, spordikuulsused mängivad nendega koos uhkes spordimajas korvpalli jne.

Missuguse kooli põhjal on tehtud see uuring, mis lükkab Eesti laste koolirõõmu viimasele kohale maailmas? Millal tuleb aeg, kui koole ei panda enam edukuse pingeritta ainult eksamitulemuste alusel?

Eluagse õpetajana ei pisenda ma üldse teadmiste vajalikkust. Häid teadmisi saime me omal ajal KNK-st. Meil piisas vaid kõrgkoolis vastata küsimusele. “Kes oli matemaatikaõpetaja” - “Helmi Talts”. Häid teadmisi saavad KILINGI lapsed nüüdki, ega nad muidu oleks maakonna olümpiaadidel edukad. Aga koolil peab olema see MISKI, mis aastakümnete tahagi veel südant soojendab. Seda MISKIT oli näha, tunda ja annab mäletada ning hinges kanda järgmistele kohtumisteni.

Üks palve praegusele kooliperele – oleks tore, kui edaspidi saaksid kõik “Puruvanakesed”, Kantsi kooli lõpetanud (1.-13.lend) praeguses koolimajas ühe kindla klassiruumi pesapaigaks. Tunneksime ennast siis selleski majas omadena, teaksime, kust üksteist leida ja kus meie mälestusi meenutada.

Edu Kilingi-Nõmme Gümnaasiumile jätkuvalt ja kaua.

P.S. Olgu selle Euroopasse-minekuga kuidas on, aga äkki tooks Euroopa kombeid hoopis siia ja praktiseeriks mälestuspinkide kasutuselevõttu mõneski kooliõues, pargis?

Endine õpilane ja õpetaja
HELGI PIIR

Kilingi-Nõmme konstaablijaoskonna 2008. a. töötulemustest

2008. a. jäi Kilingi-Nõmme konstaablijaoskonna töökoormus eelmiste aastatega võrreldes suhteliselt samale tasemele. Kui 2007. a. registreeriti aasta jooksul 117, siis 2008. a. 104 kuriteosündmust. Neist enam jäi Saarde valda (62), Surju valda 24 ja Kilingi-Nõmme 18 kuriteosündmust. 104 kuriteost avastati 69, see teeb avastusprotsendiks 71,1. See on eelnevate aastatega võrreldes pisut tõusnud.

Rohkem pandi piirkonnas toime varavastaseid kuritegusid, 2007. a – 41, 2008 a – 46. Läbi aegade on varavastaste tegude puhul olnud kaks sihtmärki, mets (2007. a. -3 ja 2008. a. -12 juhtu) ja metall (2007. a. -8, 2008 -13 juhtu). Metsa puhul on põhjuseks asjaolu, et ca 70% Saarde ja Surju vallast katavad metsamassiivid ning kuna 2008. a. jäi vähemaks metsa järelevalvega tegelevaid ametimehi, vähenes kontroll metsas toimuva üle. Metall on aga alati olnud võimalus kiiresti raha saamiseks. Kui 2007. a. jäi meelde elektrimootorite vargustega kuivatitest, alajaamadest trafode ning raudteedetailide kadumisega ülesvõetavalt Tallinn-Mõisaküla liinilt, siis 2008. a. jätkusid vargused raudteelt, lisandusid vargused ettevõtetest (4 juhtu), eraisikute õuedelt (2) ja tee-ehituselt (kadus kokku 14 liiklusemärgi).

Ka isikuvastaste kuritegude üldarv püsib stabiilsena- 2007. a. 17, 2008. a. 12 fakti, kusjuures enamikul juhtudel on olnud põhjuseks alkohol ning aluseks peretüli. Alaealisel sattusid mõlemal aastal kannatajaks 3 korral.

Väärtegusid avastati 2008. a. 1419 (2007. a. 1225), neist alaealise suhtes 112 (2007 – 107). Suulisi hoiatusi rakendati 36 juhul, kiirmenetlust kasutati 963 korral (2007 – 378), üldmenetlust 322 juhul. Liiklusseaduse vastu eksiti 696 korral. Neist lubadeta sõideti 35 korral, ülevaatuseta 65 korral. Liiklusõnnetus põhjustati 10 juhul. Roolijoodikuid tabati 2008. a. kokku 26, neist 15 juhul oli tegemist korduvusega. Kiiruseületajaid tabati 360, neist 2. lõike omasid 193 ja 3. omasid 18. Muid rikkumisi avastati 116. Jalakäijad, jalgratturid ja mopeedijuhid eksisid seaduse vastu 23 korral.

Alkoholiseaduse vastu eksiti 103 korral, neist alaealistele koostatati 26 protokoll (osale raskemas joobes alaealistele rakendati ka AS § 70). Tubakaseaduse rikkumise eest karistati kokku 20 korral, neist tarbimise eest 13 ja omamise eest 7 protokoll. Karistusseadustiku eksimuste eest karistati 85 korral, neist avaliku korra rikkumise eest 70, väärteto eest varalise õiguse või väheväärtusliku asja vastu 7

rikkumist, riikliku järelevalve teostamise takistamise eest 6 juhul.

Nagu eelolevast ülevaatest selgub, on liikluses ikka veel väga palju kiiruseületajaid, kes ei hooli suurtest trahvidest ning riskivad enda ja teiste elu ja tervisega. Kurvastavalt palju julgetakse alkoholi tarbimise järel rooli istuda, 2008. a. tabatud juhtidest pea pooled tegid seda teistkordselt. Aasta alguses ja lõpus pöörati rohkem tähelepanu helkuri kasutamisele, sellest ka selline protokollide hulk. Juhime tähelepanu asjaolule, et tegemist on ainult Kilingi-Nõmme töötajate poolt vormistatud õiguserikkumistega. Kõigile teadaolevalt käivad meie piirkonnas tööd tegemas ka Pärnu politseiosakonna teised patrullid ja prefektuuri liikluspatrullid, nende koostatud protokollid lisanduvad eelpool nimetatutele.

2009. a. algas puiduvargusega Saarde vallas, kui omanikku vahetas 29 tm kasepakku. Ajavahemikus mai 2008 kuni 15.12.2008 on Surju vallas sisse murtud sauna ja varastatud sealt erinevaid esemeid.

November 2008 kuni 10.01.2009 on ukseeluk lühkumise teel sisse murtud korterisse Kilingi-Nõmmes, kuid varastatud sealt midagi ei ole.

Ajavahemikus 22. 09. 2008 kuni

09. 01. 2009 on Saarde vallast kodaniku maakodust varastatud malmvann ja sepa tehtud saeraam.

31. 01. 2009. a. murti Saarde vallas Tali külas sisse korterisse ning varastati sealt rõduuks.

03. 02. 2009. a. nõuti tundmatute isikute poolt vägivallega ähvardades ning pekstes kodaniku konto avamist ja SMS laenude võtmist.

09. 02-10. 02. 2009. a. on Saarde vallas Leipste külas talumajast varastatud antiikne puhvetkapp ja smirgelkäi.

Nagu näha, on mitmel juhul tegemist vargustega, mille arvatav algusaeg jääb eelmisse aastasse. Tegemist on paikadega, kus inimesed ise aastaringselt sees ei ela, seetõttu saavadki vargused võimalikuks. Siit palve naabritele: kui märkate naabruses toimumas midagi kahtlast, kui teie arvates pererahvast kodus ei ole, siis ei teeks halba minna vaatama, mis toimub, või informeerida kahtlustest politseid.

2009. a. algusest alates on koostatud kokku 85 väärteto protokoll, neist on enim jällegi kiiruse ületamise eest: 1. lõike järgi karistati 19 ning 2. lõike kiiruse ületamise eest 25 kodanikku. Tabati 1 joobes ja 1 lubadeta juht. Muude rikkumiste eest karistati 11 juhti, helkurita liikles 9 jalakäijat. Tubakaseaduse

rikkumiste eest karistati 6 alaealist. Alkoholiseaduse vastu eksis 3 kodanikku ning avaliku korra rikkumise eest karistati 2 isikut.

Selle aasta algusest taaskäivitas Maanteeamet koos politseiga kampania turvavöö ja lapse turvavarustuse kasutamisest. Kampania eesmärk ei ole mitte karistada ja trahvida, vaid tuletada liiklejatele meelde, et suures osas on turvalisus meie endi teha.

Loodame, et 2009. a. oskavad inimesed rohkem kontrollida oma käitumist liikluses ja tavaelus, et mitte anda politseile põhjust protokollide vormistamiseks. Omalt poolt tahame teha kõik, et meie piirkonnas oleks turvaline elada ning kuritegude ja väärtetegude arv tasahaaval väheneks.

Tuletame veelkord meelde, et Kilingi-Nõmme konstaablijaoskonna telefonid on **612 3520, 612 3521, 612 3542**, töövälisel ajal helistage tel **110** või mobiiltelefonil **52 73321** (komissar M. Lapp). Vana telefon numbriga 44 90 110 enam ei tööta!

komissar
MAIDUR LAPP

vanemkonstaabel
PILLE KAROTAMM

Relvaloa vahetamisest

Kätte on jõudnud selline periood, mil paljudel relvaloa omanikel on kätte jõudnud või peatselt saabumas aeg, mil tuleks luba välja vahetada. Võimalike ebameeldivuste ärahoidmiseks palume kõigil relvaldajatel üle vaadata oma relvaloa kehtivus. Vajadusel tuleb pöörduda elukohajärgsesse politseiasutusse ning teha vajalikud toimingud relvaloa vahetamiseks.

Relvaseaduse (RelvS) alusel tuleb relvaloa vahetamiseks esitada elu- või asukohajärgsele politseiprefektuurile:

kirjalik avaldus, milles näidatakse loa vahetamise põhjus;

1. vahetamisele kuuluv relvaluba;
2. foto mõõtmetega 3x4 cm;
3. kehtiv tervisetõend

Riigilõivuseaduse § 235 lg 3 alusel tuleb tasuda riigilõiv.

Vastavalt relvaseaduse § 41 lg 6 p 1 tuleb nimetatud dokumendid politseiprefektuurile esitada vähemalt üks kuu enne kehtivuse lõppemist.

Lisainfot on võimalik saada elukohajärgse maakonna relvalubade inspektorilt.

Pärnumaa kontaktid on järgmised:

Heinart Rändvee, Pärnu politseiosakonna spetsialist, 444 6632, heinart.randvee@laane.pol.ee

Kristina Sinimeri, Pärnu politseiosakonna spetsialist, 444 6623; kristina.sinimeri@laane.pol.ee

Turvalisus on meie endi kätes

Soovin pöörata inimeste tähelepanu asjaolule, et raskel majanduslikul perioodil hakkab kuritegevus suure tõenäosusega kasvama. Kuid me saame ka ise ära hoida olukordi, kus võime sattuda kuriteo ohvriks. Lihtsaim ettevaatusabinõu on jälgida, et ei autos ega koduümbruses ei oleks isiklikud ja kallihinnalised esemed liialt nähtaval ja laokil. Hoidke silm peal oma asjadel ka koduseintes vahelt väljas viibides: kaupluses, koolis, lõbustusasutuses. Järelevalveta jäetud asjade puhul lihtsalt on kehtimas loogika, et need vahetavad kergemini omanikku.

Tundke huvi nende vastu, kes elavad teie naabruses, pole tähtis, kas elate eramupiirkonnas või kortermajas – heanaaberlikud suhted aitavad tagada turvalisemat elukeskkonda. Kortereelamud on enamjaolt saanud endale korralikud ja turvalised ukсед, neid sulgedes ja lukustades hoiate eemale võõrad ja soovimatud

isikud. Varavastaseid kuritegusid pannakse toime peamiselt siis, kui objekt, mida varastada, on kerge vaevaga või ahvatlevalt kättesaadav. Siinkohal panen südamele kõigile – hoolitsege oma vara eest selliselt, et kellelgi ei tekiks teie vara vastu kriminaalset huvi.

Kogu materiaalse kõrval ärge jätke unarusse iseenast. Ärge muutke end tänaval kurjategija jaoks sobilikuks ohvriks: vältige võimalusel öösel üksinda alkoholijoobes tänaval liikumist, valige turvalisim teekond oma sihtkohta jõudmiseks ja see ei pea tähendama alati lühimat teed. Kasutage öisel ajal liikumiseks taksot või paluge end transportida sõpradel-lähedastel.

Praegusel ajal on suur tõenäosus langeda ka mõne osava kelmi ohvriks, kes loob teile petliku ettekujutuse võimalusest midagi väga odavalt saada. Tulemus võib olla aga vastupidine – te ei saa midagi ja jääte võib-olla ilma ka olemasolevast. Peale suure tarbimisbuumi

lõppu on inimeste harjumused ikka vanad, kuid tõenäosus petetud saada on oluliselt suurem. Ärge makske kunagi sajabrotsendilist ettemaksu, see ei ole mingist seadusest tulenev nõue ning samas võib see olla esimeseks märgiks n-ö kahtlasest tehingust. Kõiki „väga häid“ pakkumisi tasub hoolikalt uurida – võttes pisut aega ja uurides tagamaid, võime oluliselt rohkem teada saada tegelike asjaolude kohta. Kindlasti tuleks vältida kergekäelist raha kandmist, mis iganes põhjusel (liba-töökuulutusel, laenu, netikaubandus) kolmandate isikute pangakontodele ning kõik isiklikud turvakoodid on mõeldud teadmiseks vaid inimesele endale.

Õigusrikkumistest teavitage kindlasti politseid ning seda võimalikult kiirelt – nii annate olulise panuse rikkujate tabamiseks.

MEHIS METS

Lääne Politseiprefektuuri

Pärnu politseiosakonna

ülemkomissar

Meenutusi lasteaia töömailt

Sel kevadel saab Kilingi-Nõmme lasteaed „Krõll“ 30-aastaseks. Selle aja jooksul on meie lasteaiast läbi käinud 107 töötajat ja vilistlasi on 1234.

Ühel toredal jaanuarikuu pühapäeval läksime külla endisele kolleegile Juta Päärmannile. Siin mõningaid nuppeid Juta meenutustest...

„Minu esimene töökoht oli Riisipere lastekodu, kus olin pioneerijuht, peale seda töötasin Kiikepera koolis õpetajana. Aga seal tuli raketibaas sisse, mistõttu kool kaotati ära.

Kilingi- Nõmme tulim 1966. aastal. Siis oli Kilingi-Nõmme lastesõimes kolm maja. Alguses töötasin poole kohaga metoodikuna ja poole kohaga sõime kasvatajana. Sel ajal võeti sõime lapsi juba alates teisest elukuust. Sõimelastele vajalik toit toodi üle tänava teisest majast. Rinnalapsi

käisid emad töö juurest toitmas. Enamus emasid töötas metsamajandis, trükikojas, leivakombinaadis jm.

Sõimes oli viis rühma, valitses suur ruumikitsikus. Osa lapsi magas lahtitõmmatavatel raamid. 1,5- ja 2- aastased lapsed magasid rõdu peal, ka talvel, kui oli 5 kraadi külma. Lastel määrati siis põsed ja nina vaseliiniga kokku, et pakane neid ei näpistaks. Tänu sellisele karastusele oli selle rühma lastel väga hea tervis. Rühmatoas oli maneež, kus lapsed said sees roomata ja mängida.

Ühes lastesõime majas ei olnud vett. Vesi toodi ämbritega kaevust, pesuvett soojendati gaasipliidil. Ma nüüd täpselt ei mäleta, aga lastesõim töötas umbes 7.30 – 19.30-ni.

Sel ajal olid telefonid väga vähestel inimestel.

Ja nii võiski juhtuda, et mõni lapsevanem ei saanud mingil põhjusel lapsele õigel ajal järele tulla ja sellest teatada. Mõnikord tuligi laps endale koju kaasa võtta.

1979. aastal tulim uude Nõmme sohvoosi lasteaeda „Krõll“. Töötingimused olid siin palju paremad. Enne laste sissevõtmist pidime rühmaruumid korda tegema. Panime voodeid kokku, pesime aknaid jne. Lapsevanemad aitasid laste voodipesu õmmelda. Maikuust tulid lapsed lasteaeda. Sõime võeti lapsi alates esimesest eluaastast, mõned isegi ei kõndinud veel.

Lasteaia ümber ei olnud veel korraliku haljastust, seetõttu käisime mujal õues mängimas.

Siis ei olnud veel lapse harjutamist lasteaiaiga.

Laps tuli hommikul lasteaeda, heal juhul viidi ta

lõuna koju, aga tavaliselt tuli lasteaia vee-ta pikk päev.

Sõimelaste tähtsamad peod olid sel ajal naiste-päevapidu, nääripidu, maipidu, oktoobripidu, mis toimusid ilma vanemateta. Isegi naljakas on meenutada neid pidude nimetusi.

Tööl lahkusin 1991. aastal ja pean nüüd rahulikku pensionipõlve.

Soovin tänastele lasteaia töötajatele naeruisuiseid ja terveid lapsi. Head töölusti ja kohtumiseni lasteaia juubeli!“

Meie aga täname omalt poolt Jutat huvitava õhtupooliku eest!

Selle õppeaasta sõimerühma õpetajad

RAILI ja ANU

Valmis teemaplaneering “Maakonna sotsiaalne infrastruktuur”

(algus eelmises numbris)

Kanaküla kant

Teenused, mille kättesaadavus võib halveneda:

Ühistranspordiühenduse halvenemise korral Kilingi-Nõmme suunal – pangateenus, perearst, postiteenus, põhiharidus, päevakeskus, raamatukogu, ravimimüük, spordisaal/võimla, spordiväljak, staadion, vallavalitsus, ühistransport, üldkeskharidus.

Kilingi-Nõmme kant

Kilingi-Nõmme linn
Kandi tüüp: maaline keskuskant (MKK)
Rahvaarv 2000.aastal – 2223 elanikku
Rahvastiku vanusstruktuur seisuga 07.11.2006.aastal – 2251 elanikku

Vanus	0-5	6-15	65+
Elanikud	110	380	461
%	5	17	20

Eeldatav rahvaarv 2015.aastal – 1774, prognoos: kahanev

Probleemsed teenused: -

Teenuse tagamise meetmed kandis: -

Teenused, mille kättesaadavus võib halveneda:

Rahvamaja – investeringute vähesuse tõttu.

Laiksaare kant

Laiksaare küla
Kandi tüüp: ääremaa kant (ÄK)
Rahvaarv 2000.aastal – 75 elanikku
Rahvastiku vanusstruktuur seisuga 07.11.2006.aastal – 82 elanikku

Vanus	0-5	6-15	65+
Elanikud	8	7	20
%	10	9	24

Eeldatav rahvaarv 2015.aastal - 50, prognoos: kahanev

Probleemsed teenused:

Päevakeskus – puudub, lähimad Häädemeestel ja Kilingi-Nõmmel.

Seltsimaja – puudub, kasutatakse Tali rahvamaja, kuid ühistranspordiühendus mitterahuldav.

Staadion – puudub, lähimad Häädemeestel ja Kilingi-Nõmmel.

Teenuse tagamise meetmed kandis:

Päevakeskus – parandada ühistranspordiühendust Häädemeeste ja Kilingi-Nõmme suunal.

Seltsimaja – parandada ühistranspordiühendust Tali suunal.

Staadion - parandada ühistranspordiühendust Häädemeeste ja Kilingi-Nõmme ning Tali suunal.

Teenused, mille kättesaadavus võib halveneda:

Esmatarbekaupade kättesaadavus (kauplus) – sulgemine mittetasuvuse tõttu; ühistranspordiühenduse halvenemise korral Häädemeeste suunal – algharidus, alusharidus, pangateenus, perearst, postiteenus,

põhiharidus, raamatukogu, ravimimüük, üldkeskharidus, Tali suunal – perearst, raamatukogu, rahvamaja, spordisaal/võimla, spordiväljak, Kilingi-Nõmme suunal – vallavalitsus.

Lodja kant

Lodja küla, Marana küla, Sigaste küla
Kandi tüüp: maaline kant (MK)
Rahvaarv 2000.aastal – 295 elanikku
Rahvastiku vanusstruktuur seisuga 07.11.2006.aastal – 316 elanikku

Vanus	0-5	6-15	65+
Elanikud	20	39	53
%	6	12	17

Eeldatav rahvaarv 2015.aastal - 290, prognoos: pigem kahanev

Probleemsed teenused:

Seltsimaja – puudub.

Teenuse tagamise meetmed kandis:

Seltsimaja – rajada.

Teenused, mille kättesaadavus võib halveneda:

Ühistranspordiühenduse halvenemise korral Kilingi-Nõmme suunal järgmistele teenustele osas – algharidus, alusharidus,

esmatarbekaupade kättesaadavus (kauplus), pangateenus, perearst, postiteenus, põhiharidus, päevakeskus, raamatukogu, ravimimüük, spordisaal/võimla, spordiväljak, staadion, vallavalitsus, ühistransport, üldkeskharidus.

Saarde kant

Saarde küla, Kalita küla, Leipste küla
Kandi tüüp: maaline kant (MK)
Rahvaarv 2000.aastal – 657 elanikku
Rahvastiku vanusstruktuur seisuga 07.11.2006.aastal – 439 elanikku

Vanus	0-5	6-15	65+
Elanikud	28	69	80
%	6	16	18

Eeldatav rahvaarv 2015.aastal - 400, prognoos: stabiilne

Probleemsed teenused: -

Teenuse tagamise meetmed kandis: -

Teenused, mille kättesaadavus võib halveneda:

Ühistranspordiühenduse halvenemise korral Kilingi-Nõmme suunal – algharidus, põhiharidus.

Tali kant

Tali küla, Lanksaare küla, Marina küla, Pihke küla, Reinu küla, Tuuliku küla, Viisireiu küla
Kandi tüüp: maaline keskuskant (MKK)
Rahvaarv 2000.aastal – 555 elanikku
Rahvastiku vanusstruktuur seisuga 07.11.2006.aastal – 500 elanikku

Vanus	0-5	6-15	65+
Elanikud	36	97	74
%	7	19	15

Eeldatav rahvaarv 2015.aastal – 420, prognoos: pigem kahanev

Probleemsed teenused: -

Teenuse tagamise meetmed kandis: -

Teenused, mille kättesaadavus võib halveneda:

Ühistranspordiühenduse halvenemise korral Kilingi-Nõmme suunal – pangateenus, päevakeskus, rahvamaja, ravimimüük, staadion, üldkeskharidus.

Tihemetsa kant

Tihemetsa alevik ja Kärsu küla, Mustla küla, Väljaküla küla
Kandi tüüp: maaline keskuskant (MKK)
Rahvaarv 2000.aastal – 1036 elanikku
Rahvastiku vanusstruktuur seisuga 07.11.2006.aastal – 1055 elanikku

Vanus	0-5	6-15	65+
Elanikud	53	166	162
%	5	16	15

Eeldatav rahvaarv 2015.aastal - 980, prognoos: stabiilne

Probleemsed teenused:

Rahvamaja – investeringute vähesuse tõttu.

Teenuse tagamise meetmed kandis:

Rahvamaja – renoveerida.

Teenused, mille kättesaadavus võib halveneda:

Ühistranspordiühenduse halvenemise korral Kilingi-Nõmme suunal – pangateenus, perearst, rahvamaja, ravimimüük, staadion, vallavalitsus.

Tõlla kant

Tõlla küla
Kandi tüüp: ääremaa kant (ÄK)
Rahvaarv 2000.aastal – 109 elanikku
Rahvastiku vanusstruktuur seisuga 07.11.2006.aastal – 95 elanikku

Vanus	0-5	6-15	65+
Elanikud	7	22	15
%	7	23	16

Eeldatav rahvaarv 2015.aastal - 80, prognoos: pigem kahanev

Probleemsed teenused:

Alusharidus – lasteaed puudub, lähim Kilingi-Nõmmel ja Tihemetsas (kehv teedevõrk).

Esmatarbekaupade (kauplus) – kauplus kui ka kauplusauto puuduvad.

Pangateenus - puudub, lähim Tihemetsas

(kehv teedevõrk).

Perearst - puudub, lähim Kilingi-Nõmmel (kehv teedevõrk).

Postiteenus – kohalik asutus kaob.

Päevakeskus - puudub, lähim Kilingi-Nõmmel ja Tihemetsas (mitterahuldav ühistranspordiühendus).

Raamatukogu - puudub, lähim Kilingi-Nõmmel ja Tihemetsas.

Rahvamaja - puudub, (kehv teedevõrk).

Ravimimüük - puudub, lähim Kilingi-Nõmmel (kehv teedevõrk).

Spordisaal/võimla - puudub, lähim Tihemetsas (kehv teedevõrk).

Spordiväljak - puudub, lähim Tihemetsas (kehv teedevõrk).

Staadion – puudub.

Üldkeskharidus - puudub, lähim Kilingi-Nõmmel (kehv teedevõrk).

Teenuse tagamise meetmed kandis:

Alusharidus – parandada ühistranspordiühendust Kilingi-Nõmme ja Tihemetsa suunal.

Esmatarbekaupade kättesaadavus (kauplus) - parandada ühistranspordiühendust Kilingi-Nõmme ja Tihemetsa suunal (kauplusauto).

Pangateenus – pangabuss, parandada ühistranspordiühendust Tihemetsa suunal.

Perearst - parandada ühistranspordiühendust Kilingi-Nõmme suunal.

Postiteenus – postibuss / parandada ühistranspordiühendust Kilingi-Nõmme ja Tihemetsa suunal.

Päevakeskus - parandada ühistranspordiühendust Kilingi-Nõmme ja Tihemetsa suunal.

Raamatukogu - parandada ühistranspordiühendust Kilingi-Nõmme ja Tihemetsa suunal.

Rahvamaja - parandada ühistranspordikorraldust Tihemetsa suunal.

Ravimimüük - parandada ühistranspordiühendust Kilingi-Nõmme suunal.

Spordisaal/võimla - parandada ühistranspordiühendust Tihemetsa suunal.

Spordiväljak - parandada ühistranspordiühendust Tihemetsa suunal.

Staadion - parandada ühistranspordiühendust Tihemetsa suunal.

Üldkeskharidus – parandada ühistranspordiühendust Kilingi-Nõmme suunal.

Veelikse kant

Veelikse küla
Kandi tüüp: erandolukorras ääremaa kant (ÄK)
Rahvaarv 2000.aastal – 144 elanikku
Rahvastiku vanusstruktuur seisuga 07.11.2006.aastal – 128 elanikku

Vanus	0-5	6-15	65+
Elanikud	14	21	26
%	11	16	20

Eeldatav rahvaarv 2015.aastal - 110, prognoos: pigem kahanev

Probleemsed teenused:

Päevakeskus - puudub

Teenuse tagamise meetmed kandis:

Päevakeskus – pakkuda teenust rajatavas Veelikse külakeskuses.

Teenused, mille kättesaadavus võib halveneda:

Ühistranspordiühenduse halvenemise korral Tali suunal – algharidus, alusharidus, esmatarbekaupade (kauplus), pangateenus, perearst, postiteenus, põhiharidus, raamatukogu, rahvamaja, ravimimüük, spordisaal/võimla, spordiväljak, vallavalitsus, ühistransport, üldkeskharidus.

Milliseid teenuseid ja tegevusi nähakse Saarde vallas maakonna tasandil?

Saarde vald

Kilingi-Nõmme gümnaasiumihoone renoveerimine.

Tali põhikool-lasteaia renoveerimine.

Kilingi-Nõmme staadioni

rekonstrueerimine.

Jäärja

13 km K-Nõmme

56 km Pärnu

Ravimimüügi teenuse loomine.

Maakonna ühistranspordivõrku haaramine.

Kilingi-Nõmme–Jäärja–Ramata tee mustkatte alla viimine.

Kanaküla

17 km K-Nõmme

60 km Pärnu

Ühistranspordiliinide optimeerimise käigus luua võimalus, et kohalikes peatustes peatuksid vajadusel kaugliinide bussid.

Kilingi-Nõmme

43 km Pärnu

Kilingi-Nõmme staadioni rekonstrueerimine ja spordihoone rajamine.

Ühistranspordiliin Pärnu–Kilingi-Nõmme suunal algusega peale tööpäeva lõppu.

Ühistranspordiühenduse paindlikumaks muutmine Abja ja Mõisaküla suunal Kilingi-Nõmme hommikuti ja õhtuti.

Raudteekoridori säilitamine .

Laiksaare

12 km Häädemeeste

25 km K-Nõmme

53 km Pärnu

Ravimimüügi teenuse loomine.

Ühistranspordiliikluse tihendamine Laiksaare kaupluseni.

Lodja

5 K-Nõmme

37 Pärnu

Saarde

6 km K-Nõmme

49 km Pärnu

Tali

18 km K-Nõmme

56 km Pärnu

Tali rahvamaja renoveerimine (seltsi(de) kasutusse andmine).

Tali spordiväljaku rajamine.

Ühistranspordiliikluse paindlikumaks muutmine Lanksaare suunal – sõidud teostatakse klientide märguande korral.

Tali põhikooli lasteaed-algkooliks reorganiseerimine.

Tihemetsa

7 km K-Nõmme

49 km Pärnu

Ravimimüügi teenuse loomine.

Tihemetsa spordihoone ja ujula säilitamine.

Tihemetsa põhikooli algkooliks reorganiseerimine.

Tõlla

6 km Tihemetsa

13 km K-Nõmme

55 km Pärnu

Veelikse

7 km Tali

15 km K-Nõmme

63 km Pärnu

Veelikse külakeskuse ehituse lõpetamine

Millised ettepanekud on sotsiaalse infrastruktuuri planeeringus tehtud?

Ülevaade teemadest mis puudutavad Saarde valda

Ettepanekud kehtiva reeglistiku muutmiseks.

Ettepanek perearstiteenuse tagamise parandamiseks

Pakkuda riigi toel ametikorteri kasutamise võimalust kõrgharidusega spetsialistide – perearsti, medõe jt oluliste tervishoiuspetsialistide meelitamiseks kohalikku omavalitsusse.

Ettepanek vanurite hoolekande tagamise parandamiseks

Teha kohalike omavalitsuste vahel koostööd dementsete vanurite hoolduse korraldamisel, rahastada (kasvõi osaliselt) riigieelarvest.

(järgneb 5. lk.)

(4. lk. järg)

Ettepanekud ravimimüügiteenuse kättesaadavuse parandamiseks

Parandada hõreasustusega piirkondade elanikele ravimimüügi teenuse kättesaadavust apteegibussi kasutades. Muuta seadusandlust ravimite kättesaadavuse tagamiseks – st lubada apteekide ja ravimite müügipunktide

rajamist senistest kriteeriumitest vabamalt (regionaalpoliitilistel kaalutlustel) ning toetada paindlikumaid ravimimüügi vorme.

Ettepanek haridusteenuste kättesaadavuse parandamiseks

Luuu maakoolide õpetajatele sotsiaalsete tagatiste süsteem (munitsipaalkorter, maksumoodustused, transpordi kompenseerimine jms).

Ettepanek avaliku kohaliku liiniveo teenindustaseme soovituslike normide täiendamiseks

Igast kandist peab saama ühistranspordiga vallakeskusesse ja maakonnakeskusesse ning tagasi vähemalt 2 korda päevas mõistliku ajaintervalliga, kombineerida koolitransport avaliku riikliku liinivõrguga

Ettepanekud teenuse kättesaadavuse uuel viisil tagamiseks.

Haridusteenused

Õpilaskodu rajamine Pärnu linna Tartu Ülikooli Pärnu kolledži (TÜPK) tudengite, Pärnumaa Kutsehariduskeskuse õpilaste ja maapiirkondadest pärit gümnaasiumiõpilaste teenindamiseks.

Täiend- ja ümberõppevõimaluste laiendamine TÜPK baasil.

Gümnaasiumiastme põhikoolist eraldamise toetamine: sellest lähtuvalt nn klassikaliste gümnaasiumide rajamine Pärnusse.

Ravimimüük

Maalistes keskuskantides korraldada ravimimüügi teenuse (retseptiravimid ja käsimüügiravimid) pakkumise võimalus perearsti vastuvõtupunktis ja käsimüügiravimite müügi võimalus kohalikes kauplustes.

Esmatarbekaubad

Moodustada suure turutõrkega piirkondades kaupluste juurde polüfunktsionaalsed keskused teenuste ühildamise tulemusena (nt kauplus, pangateenus, postiteenus,

ravimimüük, avalik internetipunkt). Polüfunktsionaalsete keskuste loomisel toetada erasektorit projektipõhiselt

Moodustada seltsimajade juurde teenuste ühildamise tulemusena polüfunktsionaalsed keskused (seltsimaja, avalik internetipunkt, noortekeskus, päevakeskus). Polüfunktsionaalsete keskuste loomisel toetada erasektorit projektipõhiselt.

Luuu audiovisuaalse jäädvustamise ja filmide vaatamise võimalused kõikidesse kantidesse seltsimajade (või rahvamajade) baasil.

Ühistransport

Maalistes kantides parandatakse ühistranspordiühendust valla transpordiga, hoides õpilasliini osalise graafikuga käigus ka koolivaheaegadel ja suvekuudel. Kohalike omavalitsuste täiendavaid kulutusi ühistranspordile katta riigieelarvest.

Ettepanekud toetada teatud tüüpi teenuste tagamist.

Lastehoid. Toetada avaliku sektori poolt lapsehoiuteenuse pakkujaid ruumide rendi, sisustamise ja hooldamise osas eelisejätkorras halva teenuse kättesaadavusega kantides.

Haridusteenus. Kindlustada kõigis kohalikes omavalitsustes erivajadustega lastele ja noortele eripedagoogiline ning psühholoogiline nõustamine. Soodustada kohalike omavalitsuste koostööd selles valdkonnas.

Vaatamata seniste rahvastikutrendide negatiivsetele ilmingutele tuleb Pärnumaa kontekstis käsitleda erandina Tõstamaa ja Häädemeeste keskkooale säilimise seisukohalt; Kergu, Kihnu, Koonga, Lõpe, Tali, Tootsi ja Varbla koole tavakoolide säilimise osas. Toetada nende kui regionaalpoliitiliselt oluliste koolide säilimist.

Säilitada maakonda teenindav õpilaskodude võrk (Kilingi-Nõmme, Tõstamaa, Viira, Vändra).

Esmatarbekaubad

Toetada avaliku sektori poolt väikeseid maakauplusi eelisejätkorras halva teenuse kättesaadavusega kantides. Toetada suure turutõrkega maakauplusi halva kättesaadavusega kantides, kus maapoodi on suudetud kombineerida erinevate teenuste osutamisega.

Toetada ettevõtjaid, kes pakuvad teenust ääremaakantides ja erandolukorras olevates kantides autokauplusega. Kaaluda vastava regionaalpoliitilise meetme loomist.

Ühistransport. Toetada ühistranspordi parandamise lahendusvariante, kus teenust tagatakse kombineeritult (valla transpordi sidumine avaliku liiniveoga, linnaliinid linna lähedastesse kantidesse) ja tehniliselt uuel viisil.

Toetada neid ettevõtteid ja kohalikke omavalitsusi, kes pakuvad teenust ääremaakantides ja erandolukorras olevates kantides.

Parandada teede olukorda esmajärjekorras teelõikudel, mida kasutatakse kandisiseelt või kandis puuduvate teenuste tagamiseks avaliku transpordiga.

Suurendada toetust nii riigi poolt doteeritavale avalikule liinivõrgule kui ka vallasiselele transpordile elanikkonnale vastuvõetava hinna tagamiseks.

Ettepanekud muuta rahastamissüsteemi.

Lastehoid. Toetada lapsehoiuteenuse pakkujaid sama rahastamisskeemi alusel kui lasteaidasid. Erivajadustega lasteaiaaalistele lastele luua eraldi rahastamisskeem.

Haridusteenus. Suurendada õpilaskodudes riiklikult finantseeritavate õpilaskohtade pearaha, kuna osa õpilasi vajab õpilaskodu teenust ka nädalalõppudel ja õppeperioodi koolivaheaegadel. Kaotada tasaarveldussüsteem põhikooli ulatuses. Taastada riiklike investeeringute programm (RIP). Suurendada maavanemate otsustusõigust koolide regionaalse rahastamise üle. Koolide rahastamine peab toimuma vastavalt maakonna hariduse arengukavas kinnitatud pingereale. Erivajadustega õpilastele (rehabilitatsiooniplaani olemasolul) luua eraldi rahastamisskeem.

Perearst. Perearstide rahastamisel korradada koefitsientide süsteem – koefitsiendid hajaasustuse tingimustes (kaugus maakonnakeskusest, praksis mitmes kohalikus omavalitsuses, praksis koolis jms) ja saarekoefitsient.

Kohalike omavalitsusi doteerida sihtots- tarbeliselt hõreasustusega piirkondades transpordi korraldamiseks perearsti juurde pääsemiseks ning kiirabiga keskusesse viidud

haige koju pöördumiseks.

Toetada kohalikke omavalitsusi perearsti vastuvõturuumi ülalpidamiskulude, perearsti transpordikulude ja vajaliku tehnika soetamiskulude katmisel.

Üldarstiabi teenuse kättesaadavuse tagamiseks, eriti maapiirkonnas, ning perearstide ja –õdede koormuse normaliseerimiseks töötada välja meedikute tööleasumise motivatsioonisüsteem (analoogiliselt õpetajatega), mis hõlmab nii rahalise stipendiumi andmist kui ka õppeasutuse lõpetanud spetsialisti lepingulist kohustust töötada teatud aja jooksul riigis õpitud erialal.

Vanurite hoolekanne. Toetada dementsete vanurite hoolekannet kui väga ressursimahukat ja spetsiifilist teenust riigieelarvest.

Ettepanekud teedevõrgu osas: mustkatte ehitamine kruusateedele

Ärealade parema kättesaadavuse tagamiseks teelõikudel, kus plaanitakse ühistransporti

Kilingi-Nõmme – Kiisa teel Kilingi-Nõmme – Jäärja lõik 12 km

Ettepanekud ühistranspordi osas.

Mõningates äreala kantides puudub bussiliin üldse (Jäärja). Haarata maakonna bussiliinidega Jäärja kant.

Bussiliinide optimeerimise käigus:

a) vaadata üle võimalused Kanaküla kandis, kus peatused olemas, kuid ühegi läbi- va kaugliini buss ei peatu (Kalmetu, Riimaru, Kerema);

b) tihendada bussiliiklust Laiksaare kaupluse- ni (Saarde valla Laiksaare kant), vähendada liine, mis läbivad Lanksaaret (varahomikune - sõitjateta).

c) avada bussiliin Pärnu - Kilingi-Nõmme pärast tööpäeva lõppu.

d) lahendust vajavad Viljandimaalt Mõisaküla ja Abja kandist Kilingi-Nõmme tööle- ning koolisõitjad hommikul ja õhtul.

Kasutatud materjal pärineb Pärnu Maavalitsuse arengu- ja planeeringuosakonnast.

Kogu sotsiaalse infrastruktuuri teemaplaneering on aadressil:

http://mv.parnu.ee/index.php?id=122

ERLI AASAMETS

Maamaksust

Vastavalt looduskaitse- seaduse § 24 väljastab Keskkonnaministeerium maaomanikele kaitsekohustuse teatise, milles on märgitud, millise objektiga (püsielupaik, looduskaitseala) on tegemist, milline on kaitse-eesmärk, kaitse-eeskirjast tulenevad kohustused ja kitsendused. Vastavalt kaitsekohustuse teatisele on võimalik saada ka maamaksusoodustust.

Sellest tulenevalt ka minu palve maaomanikele, kes on saanud kaitsekohustuse teatise, aga pole saanud maamaksusoodustust.

Palun esitage Saarde Vallavalitsusele teile saadetud kaitsekohustuse teatis. Keskkonnaministeerium paraku saadab nimetatud teatise ainult maaomanikele, mitte aga kohalikule omavalitsusele.

Kohalik omavalitsus aga peab vormistama maamaksusoodustuse, teadmata, millistel maaüksustel on kaitsekohustus. Muudatusi maamaksu osas viiakse sisse kaks korda aastas. Kui muudatus tehakse enne 1. juulit, siis hakkab see kehtima 1. juulist. Kui aga muudatus toimub peale 1. juulit, siis hakkab see kehtima uuest aastast, s.t 1. jaanuarist.

TIHU KARU
peamaakorraldaja

Aadresside muutmisest Saarde vallas

13. juulil 2007. a. jõustus Vabariigi Valitsuse 28. juuni 2007. a määrus 184 “Aadressiandmete süsteemi kehtestamine”, edaspidi ADS määrus. Määruse kehtestamise eesmärgiks on keskne aadressiandmete süsteemi rakendamine ja reeglite rakendamine koha-aadresside määramiseks.

Inimesel ja juriidilisel isikul saab olla ainult selline elukoha- või asukoha-aadress, mis on olemas aadressobjektil. Aadressobjekt on maaga seotud objekt, millele on määratud aadress (haldusüksus, tee, hoone, hoone osana korter, rajatis, maaüksus jne).

Tiheasustuses või detailplaneeringu kohustusega alal asuvad maaüksused, elamud, eluruume sisaldavad hooned jne nõuavad unikaalaadressi, unikaalaadress on koha-aadress, mille tekstilis-numbriline kirje on unikaalne (ainulaadne) teiste samaliigiliste aadressobjektide lõikes.

Koha-aadressi komponendid on: maakonna nimi; omavalitsuse nimi; asustusüksuse (alevik, küla, vallasisene linn) nimi; lähiaadress, mis koosneb aadressiobjekt nimest (talu, katastriüksuse või kinnistu nimi) või liikluspinna (tee) nimest ja erilisandist (aadressinumbrist).

Siit tulenevalt on vallavalitsusel kohustus määrata nõuetele vastavad lähiaadressid Saarde valla tiheasustuste piirkondades.

ADS süsteemi nõudmistele vastab enamus Kilingi-Nõmme vallasiseses linna aadresse ja esimesena on viidud vastavusse Tihemetsa aleviku lähiaadressid. Korrastamisele tulevad Tali külas keskus- se, Veelikse külas keskus- ja Saarde külas Kilingi-Nõmmega piirnevate katastriüksuste lähiaadressid.

Talil on kavas lisaks Pärna ja Seltsimaja tee- le omistada Jäärja poole suunduva maantee majadevahelisele lõigule Pihlaka tee nimi, vallamaja ning töökoja vahelisele Laiksaare maantee lõigule Kase tee nimi ning koolimajaesisele teelõigule Pargi tee nimi.

Veelikse keskus- es lisanduks Ridaelamu tee- le Kargoja teelt kuni kartulihoidlani viiv tee Keldrimäe tee nime all ning Jäärja maantee majadevahelist lõiku võiks nimetada Järve tee.

Saarde külas omistatakse numbrid Saarde tänavaäärsetele kruntidele, Kantsi tänava pikendust kuni Sillaotsa teeni on kavas nimetada Kalda teeks, Humalaste ojaäärsed elamud jääksid Kingu tee äärde, Jõe tänava pikendusele kuni Männiku maaüksuseni on ettepanek panna nimeks

Männiku tee ja Tankla tees algav , Tera kinnistut läbiv ning Kalda teeni ulatuv liikluspind nimetada Veski teeks. Järve tänava pikendust käsitletakse vastavalt varasemale määratlusele Meose teena.

Vallast on üritatud eelnevalt teedele nimede määramist ja ADS süsteemi rakendamist arutada kohalikega, kahjuks on koosolekute- st osavõtt olnud tagasihoidlik ning seetõttu on hilinenud pretensioonide rahuldamine raskendatud. Virk lugeja aga jõuab avaldada arvamust maakorraldajate telefonil 4490137 või 4490139.

Vallavalitsuse korralduse alusel korradatakse lähiaadressid maakatastris ning muudetud andmed kantakse auto- maatselt üle kinnistusraamatusse.

Katastriüksuse uus õiend väljastatakse omanikule maakorraldaja vahendusel. Elukoha muudatus uue aadressi kohaselt elanike registris on võimalik val- la vahendusel, paraku on vallas andmed ainult kinnistu omaniku kohta, teistest seal elavatest kodanikest on vaja omavalitsust teavitada (4490163). Sildid teede nimedega ja aadressinumbrid paigaldat- takse valla poolt.

SAARDE VALLAVALITSUS

Saarde läbi ajaloo prisma

109

1939. a.

13.-20. märtsini korraldasid Saarde põllumajanduslik konvent ja kohalikud põllumeeste seltsid Jäärjas, Veeliksel, Talil, Kikeperas ja Ristikülas loengu "Viljasaakide tõstmise võimalustest ning umbrohtõrjest". Kõneles maatulunduskonsulent J. Martinson.

Siseministri käskkirjaga määrati Vallaseaduse põhjal kuni vallavo-

Kanaküla jaoskond, esinaiseks valiti Marie Pöder. Naiskodukaitse Pärnu-
maa ringkonna poolt korraldati kor-
jandus, et muretseda sanitaar- ja gaa-
sikaitse varustust. Raha saadi Jäär-
ja jsk 8,95 kr, Tali jsk 61,53 kr, Volt-
veti jsk 34,64 kr ja Saarde jaoskon-
nalt 132,01 kr.

25. märtsil toimus Voltveti valla-
majas avalik enampakkumine, mil-

juhatas veterinaararst dr Randal. Hoone lõhuti maha peale sõda. Märtsi keskel oli hakanud kehtima Kilingi-Nõmme linna lihajärelevaatuse määrus, mille kohaselt piirkonnas turustatav liha tuli kontrollida ja tembeldada. Kui politsei leidis müügis tembeldamata ja kontrollimata liha, tehti seda sundkorras omaniku kulul ja omanikku ootas kriminaalseadustiku alusel karistus. Sealiha 30 kg kontroll maksis 60 senti, üle 200 kg aga 3 kr, veise-
liha 40 kg kontroll maksis 30 senti, se-
asingi 1 kg kontroll 20 senti ja lamba-
singi 1 kg kontroll 5 senti.

Tuletõrje saalis toimusid kuuel päeval usuteemalised kõned, teemaks "Patuinime-
ne ja ärarikkumata poeg". Kõnesid selgitati valguspiltidega, müüdi usukir-
jandust, kasutusel

olid laululehed, osavõtt vaba.

Ilmus töbörside tegevuspiirkondade määrus. Kilingi-Nõmme ja ümbruskonna vallad jäid Pärnu linnavalitsuse töbörsi tegevuspiirkonda.

Ajalehes "Maa Hääl" kuulutas Ristiküla mees August Siiberg, et müüb üheaastaseid pookimata talisortidest õunapuid. Puud 25-75 cm kõrged ja neid olla 1500 tüki. Hind 6 kr, kusjuures veokulud olid kaasa arvatud ning vajadusel istutas mees puud kohapeal maha ka.

Ühenduses valdade reformiga tuli teha ka muudatusi Pärnu-
maa konstaablite tegevuspiirkon-
dades. Tihemetsa 1. rajooni kon-
staabliks määrati senine Kilingi-
Nõmme konstaabel Paul Hõimoja,

Tihemetsa 2. rajooni konstaabliks sai senine Vana Kariste konstaabel August Ungu. Saarde 1. rajooni (senise Kilingi) konstaabliks kinnitati Hans Raud. Saarde 3. rajooni (senine Jäärja) konstaabliks määrati Aleksander Saarepera. Kilingi-Nõmme rajooni konstaabliks määrati senine Viljandi linna 3. rajooni konstaabel Eduard Muhk. Kuid Politseivalitsuse direktori käskkirjaga kohale määratud Eduard Muhk esitas enne kohale asumist lahkumispalve, mis rahuldati, ja omal soovil lahkunud mehe asemele määrati Kilingi-Nõmme konstaabliks Armin Ingermaa. Tema oli lõpetanud politseikooli ja töötas senini Viljandi-Pärnu prefektuuris kantsleiteenistuses.

Ajakirjanduses ilmub hulk kuulutusi Saarest ja Kilingi-Nõmmest ning mõned neist:

"Müüa korras lahtine sõiduauto, firma "Oldsmobile", headel kummidel, sünnis ümber ehitada põllumajapidamiseks või kergekaubaautoks. Hind 350 kr. Samas müüa või vahetada "Indian" küljkorviga mootorratas. Kirjutada – Voltveti postkast 18."

"Noormehed üle Eesti! 20-30.a. Sulestage pühiks kahele noorele tütarlapsle abiellumiseks, soovivat riigiteenijat. Kirjad fotoga. Eve 19, Ede 22. Kirjad Kilingi-Nõmme, Otsaveli raamatukauplus."

"Hallo jahimehed! Müüa 2,5 aastane kolmevärv kirju isane haggis. Jäärja postiagentuur, postkast 44, telefon Jäärja 1."

"Müüa 10 hobujõuline väike traktor või vahetada 20 hj traktori vastu. Saarde vallamaja postkast 3."

"Neiu! Kui soovid saada talu-
peraiseks ja omad veidi kaasavara, sulesta pikakasvulisele karskele 20. a. noorperemehele. Foto ja elulookirjeldus soovitatav. Kirjad kuni 1. maini Talli postkontor, tunnistuse nr 680 ettenäitajale nõudmiseni."

"Müüa uudismaad 40 riia vakamaad, Saarde vallas, Ristiküla jaamast 1 km. Peedi talu omanik J. Kurm."

"Soodsa hinnaga müüa raudsaekaater ja veetav aurukatel,

või äärmisel juhul rendile anda. Küsida August Kuningas Jäärja agentuur."

"Korralik karske kautsjonivõimeline autojuht soovib kohta sõidu või kergeveoautole, olen lõpetanud Noorte Meeste Kristliku Ühingu autokooli ja omandasin diplomi ning 6 kuu praktika. Kirjad: Kilingi-Nõmme, Kamali pk 45. Järvela."

"Müüa täitsa töökorras 6 hobujõuline Ameerika Internatsionaal mootor. Aadress: Massiaru postia. Karl Tomson."

"Soovin osta traktorit. Pakkumised saata ühes hinnaga Kilingi vallamajja. H. Ilves".

"Odavasti müüa – "MUNKT" 24 tolline masin, 10 hj pooldiisel mootor. 1930. a mudel. Laastumasin. Kõik töökorras. Vastuse jaoks mark. Teated A. Rohtla. Sigaste ag. Karula."

"Müüa 80 riia vakamaad, sünnis uudismaa ülesharimiseks. Krundil on ka noort metsa. Kaugus Voltveti jaamast 1 km, Kilingi-Nõmme linnast 3 km. Kaupa teeb R. Ruusmann, Kiinoja talus, end. Patti vallas."

13. aprillil kinnitati Noorkotkaste Saarde – Kilingi-Nõmme pesakotkasteks Ain Kuusik, Eduard Pärnpuu, Elmar Pärnpuu.

15. aprillil sooritasid noorkotkad Jaak Gross ja Ain Kuusk erikatsed ja said endale eriala – esmabi andja.

23. aprillil määrati Kaitseliidu malevkonna pealiku abiks Saarde malevkonnas Ants Toomperemehele Theodor Kuri. Peeti malevkonna esindajate kogu korraline koosolek Kilingi-Nõmme Saarde Põllumeeste Seltsi saalis. Päevakorras 1938/39. aasta aruanne, 1939/40 eelarve ja valimised.

27. aprillil suri 72 aasta vanusena Kilingi-Nõmme esimene kutsealine fotograaf ja trükikoja omanik Mihkel Otsavel. Esimesed fotod Kilingi-Nõmmest ja ümbrusest on nüüdseks tõelised rariteedid ja osadest neist on trükitud tsariajal ka suurepäraseid postkaarte.

Jääb pooleli
OLEV PAUKSON

Lastekodu „Liivia“ 6-klassiline algkool Tihemetsas.

likogude järjekordsete valimisteni valdade vallavanemateks ja nende abideks: Laiksaare vallavanemaks Aleksander Tiitus, vallavanema abideks Joann Sakkeus ja Valentin Kuura; Saarde vallavanemaks August Pukk, vallavanema abideks Hendrik Kuri, Johannes Kosenkranius ja August Roosmaa; Tali vallavanemaks Aleksander Lepik, vallavanema abideks Mihkel Ots ja Jaan Kivilaan; Tihemetsa vallavanemaks Johann Looper, vallavanema abideks Juhan Noop ja Hans Jõots.

17. märtsi Saarde Põllumeeste üldkoosolekul tõdeti, et ümbruskonda on vaja asutada veel veeühingu, et kuivendada maad liigveest. Arvati, et on vaja kaevata veel 10-15 suuremat peakraavi.

20. märtsil asutati Naiskodukaitse

le käigus müüdi maha Allikukivi südames asuv maakoht nr 48 koos hoonete ja vallasvaraga. Koha suurus oli 4,855 ha ja hinnaks kujunes 3250 kr.

Märtsis pakkus A/S "Kapsi ja Co" linnavalitsusele kinoprojektorit "Bauer", et see kitsasfilmiaparaat ostetaks 590 kr eest koolile.

1. aprillil määrati Kaitseliidu Väljaküla rühma 2. jao pealiku abiks Peeter Graff.

1. aprilliks viidi lõpule valdade ühendamine. 365-st vallast jäi järele 248 valda. Pärnumaal oli 22 valda, neist jäid Saarde kihelkonda Laiksaare, Saarde, Tali ja Tihemetsa.

Aprillis alustas tegevust linna lihajärelevaalse asutus, mis asus turuplatsil kaevumaja ja Pärnu tn vahel olevas punases telliskivimajas,

Ilmast ja põllust

Palju õnne sünnipäevaks, Eestimaa! Hallpead austa, kulupead kummarda, ütleb eesti vanasõna. 90 aastat vastupidamist on saavutus, mis väärrib enamat lugupidamist ja tänutunnet, kui su lapsed seda Sulle nüüd jagavad. Väike maalapike, kolmest küljest veega piiratud, aastaringselt tuulte ja tormide räsida, kord põuas, kord lausvihmas kannatamas, oled kõigest hoolimata suutnud oma lastele kodupaika alles hoida. Ärge siis nüüd, kui vabadust volilt käes, kasuhimus teda tükkideks lõhkuge, maha müüge, loodusvaradest tühjaks tassige. Et kokkukantud miljonite asemel mõnikord vaid hunnik lepalehti hoiul, sai tänava siililegi selgeks. Kratitugude süüdlaste otsimine on tulutu. Nende ring on rahvusvaheline ja pikk nagu Balti kett. Kaassüüdlasteks: nii kõigega rahulolevad kui pahaselt käsilaiutavad pealtnägijad – igauks meist ise. Ununenud „Jää

vabaks Eesti meri, jää vabaks Eesti pind..." oleks kohane kasutada ka majandussõdades.

Kodutanumale tagasi: „Ei hõbedat, kulda ei leidu me maal, kuid viljakandvat mulda on laialt igal pool." Meie asukoht ja ilmaseisud: sademed, õhusoojus ja mullastik on põllupidamiseks kui loodud. Seda tabasid muistised asukadki, kes juba enne meie ajaarvamist hooldasid rohumaid karjapidamise tarbeks. Põllupidamine laienes raua-aja keskpaiku. Mereteed ärgitasid kaubavahetust. Meie toiduained olid nõutud nii läänes kui idas. Kahjuks oleme kehavad müügid, tänapäevalgi alistume teiste riikide kaubakettide, selgelt nende kasumihuvidest lähtuvatele ettekirjutustele.

Tuleviku kliimamuutused võivad viia olukorrani, kus Lääne-
meremaade õlule jääb suurema osa Euroopa tootmine. Selleks tuleb valmis olla. Põllumullad on kui pika-

ajalise kasutusvõimalusega, strateegiline maavara. Vist enne kui nälg käes, ei osata tema väärtust hinnata. Enam-vähem soodne kliima koos hea mullaviljakusega on loodusressursina paljudes maailmajagudes vaid unistuseks. Meie raiskame seda süüdimatult, niisama hooltult kui riigi rahasidki. Ehk jõuame millalgi tõdemiseni, et edukat riiki ei saavuta süsteemitult, eeskätt erahuvidel tugineva, projektipõhise asjaajamisega „ikka üks päev korraga" ja „küll see ASI (?) ISE paika loksub." Et riiki ei vii edasi käputäis poliitikuid – entusiast, vaid võimalikult paljude erialade teadjamehed koostöös praktikutega. Rohkem mõtestatud tegusid ühise eesmärgi nimel – soovime Sulle, Eestimaa!

Nüüd oma mätta otsast. Küünlakuu ilmad näitavad, et õnneks pole talveaeg veel unustuse hõlma kadunud. Lume on kehvem lugu.

Eelmise sajandi teises pooles oli mäletamist mööda alati maa valge novembri lõpust märtsi viimase veerandini. Nüüd vaheldub ilm lumesajust lörtsi või vihmani, mõni päev külma ja sama rida pidi ot-
sast peale. Libedus ja veeloigud vaheldumisi. Talvised sulad, lumeta pakased, eriti jaanuaris, teevad muret paljudele. Jõgeva agrometeoroloogid hoiavad ilmakäigul silma peal. Sinna lähevad kogu vabariigi ilmavaatluspostide (ka Tihemetsa) andmed kokku. Arvud võrreldakse, kantakse arvutisse kasutamiseks vabariigi ilmateenistuse jaoks Tallinnasse. Igapäeva ilmaennustustes neid andmeid ei avaldata, küll aga koostatakse nende järgi lume või sademete kaarte, analüüsitakse ilmaperioodide kaupa näiteks põllukultuuride kasvutingimusi jpm. Tänavu oli mulla külmumissügavus Jõgeva andmetel jaanuari lõpuks 20 cm ringis, veebruari keskpaigaks

24-28 cm-ni; tasasel põllul kuni 33 cm. Maapinda kattis ligi 10 cm paksune lumekiht. Seevastu väga vähesel lumega Pärnu Ilmajaamas mõndeti kohati 45 cm, Kuusikul 40 cm külmumissügavuseks.

Talvede omavaheliseks võrdlemiseks on kasutamisel negatiivsete õhutemperatuuride summa (kõigi külmapäevade kohta kokkuliidetult). Keskmise külmaga talvel on see -400°, tänava veebruari keskpaigaks oli kogunenud -190°. Möödunud 2007/2008 a talve kogusumma oligi ainult -190°.

Hoolimata külmadest ilmadest püsis talviljapõldudel mulla-
temperatuur võrsumissõlme sügavusel -0,2°, Peale 17 jaanuari pakast langes see -3,0° -ni ja kestab seniajani samades piirides. Põldudel, kus õhukene lumi peal, on oraste seisund üldiselt rahuldav. Head vabariigi aastapäeva kõigile!

SVEA RANDMAA

Tule reisile meie valda ja telli giid siit:

Peep Kaljuste tel. 56454580

2-3 tundi Kilingi-Nõmme - Saarde vald

päevane reis 10.00-16.00 Viisireiu - Tali - Nigula Looduskaitseala - Veelikse

Tiina Kuum tel. 58131606

3 tundi , Kilingi-Nõmme - Saarde kihelkond, Allikukivi - Punapargi - Tihemetsa

Erna Gross tel. 53414426

Voltveti mõis ja Tihemetsa - 1,5 ...3 tundi (vastavalt soovile).

Voltveti mõis ja mõisa park - 1,5 ...4 tundi (vastavalt soovile, võimalus kaasata dendroloogia õpetaja Kaja Hiie)

Allikukivi, Punapargi, Tihemetsa 3... 4 tundi,

Kärsu metsanduslik õpperada. Info - Vaiga Lill 55 615 508, sellele rajale on ka eraldi giidid.

NB! Tihemetsas olemasolevad lisavõimalused:

saame pakkuda kohvi, pirukaid, sooja lõunat, kokkuleppel täidame piknikukorvid (näiteks metsarajale kaasa),

saab öömaja uues õpilaskodus (eriti just kevadest sügiseni),

meil on ujumiskohaga järv ja võimala kasutamise võimalus.

koos ekskursioonidega võimalus pakkuda ka koolitust erinevatel teemadel (aiandus, pargindus, dendroloogia, taimed, ravimtaimed, mullateadus, etikett, tervisepakett, orienteerumine).

AS SEBE Eesti-sisestel kaubussiliinidel alates 01.02.2009.a.

sõidusoodustus „vanust 60+ / -60 % pilet TKN“

Kellel vanust üle 60, saavad AS SEBE Eesti-sisestel kaubussiliinidel alates 01.vebruarist 2009.a. teisipäeval, kolmapäeval ja neljapäeval sõidusoodustust - 60 % täispileti hinnast. Esmaspäeval, reedel, laupäeval ja pühapäeval on üle 60-aastastel isikutel jätakuvalt -10 %-lise hinnaalandusega sooduspiletid.

Täpsem info internetist www.sebe.ee ja www.bussireisid.ee

Teade

Saarde Vallavalitsus kuulutab välja vähempakkumise Kitsas tänav 2 (ehituskrunt 33D) asuvate hoonete lammutamiseks.

Osalejate suhtes puuduvad igasugused piirangud. Tööd tuleb teostada vastavalt Saarde valla heakorra eeskirjale ja Saarde vallas kehtivale „Ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemise korrale“.

Kirjalikud pakkumised saata või tuua isiklikult Saarde vallavalitsusse aadressil Nõmme 22, Kilingi-Nõmme.

SAARDE VALLAVALITSUS

Lammutamisele kuuluv hoone Kitsas tn 2.

24. veebruar kell 12.00

MÄLESTUSMINUTID

LIPUVÄLJAKUL

kell 13.00
Kilingi-Nõmme klubis estraadietendus

Meri ja Orav
(A. Vaarik, E. Nuter) Pääse 90.-

3 PALLI TURNIIRI FINAALID

24. VEEBRUARIL 9.30 FINAALTURNIIR
21. VEEBRUARIL 9.30 MÄNGUD KOHTADELE 5 KUNI 8.
10. VEEBRUARIL 9.00 PÕHIKOOLIDE FINAALTURNIIR
19. VEEBRUARIL 9.30 GÜMNAASIUMIDE FINAALTURNIIR
KILINGI-NÕMME SPORDIHOONES JA STAADIONIL

TURNIIRI VÕITJATE AUTASUSTAMINE JA LÕPUPIDU

KILINGI-NÕMME KLUBIS
KOOS ANJAMBLIGA **RESTART**

ÜHTLASE KA EESTI
VABARIIGI AASTAPÄEVAL
PÜHENDATUD PISTUSTER

PISTUSTELE ON OOPATUD
KOGU VALLA RAHAS.

ÜRITUS ON KÕIGILE TASUTA!!!
(KALD PRONTSIIMIKEL KLUBIS)

WWW.SKSAARDE.EE

Lauamängud

1. veebruaril 2009. a. toimus Tihemetsa spordihoones individuaalvõistkondlik laumängude mitmevõistlus „Saarde karikas 2009“. Osales 11 noort ja 11 täiskasvanud mängijat. Neidude seas võitis karika Pille-Riin Saarpere ja 2. koha sai Mailiis Ollino. Noormeeste karika võitis Timo Tamm, 2. kohale tuli Aare Kartau ja 3. koha sai Mikk Meeras. Naistest oli parim Helina Kasela. Meeste seas võitis karika Sten Kasela, 2. koha sai Arne Kartau ja 3. koha Enn Pruul. Perede karika võitsid Aare ja Arne Kartau, 2. koha said Hendrik ja Arvi Tamm Pärnust ja 3. kohale tulid Kristo ja Olev Lehemets.

EIKI LEHEMETS

Maleuudised

4. -8. veebruaril 2009. a. toimusid Jõhvis Eesti juunioride meistri-võistlused males. Osales 10 selle vanuseklassi tugevamat maletajat. Kindla esikoha sai Aleksander Volodin, 2.-3. kohta jagasid Uku Valner ja Sten Kasela, koefitsient andis pronksmedali Stenile.

EIKI LEHEMETS

LP. NOORED KILINGI-NÕMME

PÄEVAKESKUS OOTAB TEID NOORTEKLUBISSE

MIS HAKKAB TOIMUMA

TEISIPÄEVITI ja

NELJAPÄEVITI

KELL 17.00

NOORTEKLUBI

MOODUSTAMISE

EESMÄRGIKS on:

Pakkuda teile erinevaid tegevusi

- Matkamine
- Loengud
- Käeline tegevus
- Heategevuslikud üritused
- Stiilipeod
- Ja muud huvitavat

22. veebruaril kell 12.00 toimub Saarde Katariina koguduse täiskogu koosolek Saarde kiriku käärkambris.

24. veebruaril kell 10.00

Eesti Vabariigi aastapäeva oikumeeniline jumalateenistus Saarde kirikus.

Saarde vallamajas päevakeskuse kunstiringi “SPEKTER” uus maalide näitus

välja on pandud :

- akrüül
- õli
- pastellmaalid

3. Saarde

PAARISVÖRKPALLI 2009 TURNIIR

7 märts, kell 9.45

Mandast kell 9.30, avamine kell 9.45, mängude algus kell 10.00

Kilingi-Nõmme Spordihoones
(vajadusel ka kaarhallis)

Mängitakse eraldi arvestuses meeste ja naiste turniir. Võistkonna suurus: 2 mängijat. Mängitakse 8x8 m võrkpalliväljakul.

Osaleda võivad kõik harrastusvõrkpallurid.

Kõik kas ei oma hooajate 2008/2009 EVF või mõne muu riigi võrkpalli elalisidu poolt välja antud mängitõltsentit (ei osale Eesti täiskasvanute meistrivõistlustel osavõetud võistlustel). Piletid ei laiene jooksvale hooajale võrkpallis Saarde valda või SK Saardet esindavatele võistlejatele, kas ei lohi mängida paarit.

REGISTREERIMINE

Mängima saavad vaid eelregistreerunud paarid.

Registreerimine lõpeb 1 märtsil.

Osavõttas: 100.-/inimese, SK Saarde liikmetele 75.-/inimese. Registreerimine on toimumud alla, kus on tehtud otsus SK Saarde arveldusarvete (221013976311) ning lisandmäärt võistkonna nimme ja kontaktandmetega saadetud meililaudreale (spordihoone@sksaarde.ee).

AUTASUSTAMINE

Võistlejate pidulikk lõpetamine ja autasustamine toimub Kilingi-Nõmme klubis algusega 19.00.

Põhimeeskolu looj ja tähtsate mängij Arnel Palmiste punkt.

Kolme parimat meest ja naise parimat naiskonnatähtsate karikate ja diplomitega, lisaks palju erauhindu. Erauhind parimale Saarde valla mees- ja naispaarile.

Kõik turniiriga seonduv info on kättesaadav SK Saarde kodulehel www.sksaarde.ee või tel 449 2785; 5332 6785.

KILINGI-NÕMME MARTAD TOETAVAD ÜLE-EESTILIST ETTEVÕTMIST VABARIIGI AASTAPÄEVAL LOODUSESSE LIKUMA

KUTSUME TAAS KÕIKI KOOS MEIEGA RMK KILINGI-NÕMME MATKARAJALE
24. VEEBRUARIL 11.00- 15.00.
Algus ja lõpp metsamaja juures (seene taga).
Võimalus valida 1,5 km või 5 km matkarada.

Meie tähendame üles teie läbitud km,
saadame õhtul www.terviserajad.ee ,
kus loetakse Eestis läbitud km kokku.

Kuhu minna meie vallas

Reedel, 20. 02. klubis kell 19

Klubi Eakas pidu

Pühapäeval, 22. 02. klubis kell 12

Vabariiklik mälumäng

Pühapäeval, 22. 02. Kilingi-Nõmme Päevakeskuses kell 18
Klubi "Aken endasse". Film "Indigo evolution"

Teisipäeval, 24. 02. Saarde kirikus kell 10

Oikumeeniline jumalateenistus

Teisipäeval, 24. 02. Lipuväljakul kell 12

Mälestusminutid

Teisipäeval, 24. 02 matkarajal kell 11-15

RMK Kilingi-Nõmme matkarada

Teisipäeval, 24. 02. klubis kell 13

Estraadietendus Meri ja Orav

Teisipäeval, 24. 02. klubis kell ??

Spordipidu ja tantsuõhtu

Neljapäeval, 26. 02. muusikakooli saalis kell 17

Kontsert "Klaveriga vastlaliug"

Kolmapäeval, 11. 03. muusikakooli saalis kell 17

Kontsert "Meie mehed"

Laupäeval, 7. 03. ööklubis GIA kell 22 **naistepäeva eriüritus**
Rõõmsameelne tuur Eesti Asi, 100% eesti muusikat DJ Märt Ran-
namäe ja DJ Bill Young. Pilet 75.-, naistele südaööni tasuta, lisaks
magus üllatus. www.gia.ee

Kilingi-nõmme päevakeskuses

Esmaspäeviti

17.00 Käsitööring kudumis- ja heegeldamishuvilistele

Teisipäeviti

10.00 Kunstiring eakatele

17.00 Noorteklubi

17.30 Kunstiring töötavatele huvilistele

Kolmapäeviti

11.00 Arvuti algõpe täiskasvanutele. Eelregistreerimine, 10 kr. tund

16.00 Meisterdamine

16.30 Dj koolitus 2x kuus 12. ja 25.veebr.

Neljapäeviti

11.00 "Kodu kauniks" täiskasvanud käsitöötajate kokkusaamine

16.00 Meisterdamine

17.00 Noorteklubi

Uued vallakodanikud

INDREK VABRIT

16.01.2009

LOVIISA LUIK

28.01.2009

LAURA-LIZET PÄRTEL

02.02.2009

Mälestame lahkunuid

MARIA KUUSK

22.11.1932 - 08.01.2009

ALBERT HANSON

22.11.1929 - 18.01.2009

HELLE RAALISTE

16.03.1952 - 19.01.2009

ENDEL LANKSAAR

07.08.1939 - 17.01.2009

ENNO KIVISELG

15.11.1958 - 02.02.2009

LEHTA KNUUT

18.07.1924 - 01.02.2009

AINO BERG

03.06.1928 - 11. 02. 2009

Annely Padernik!

Avaldame Teile oma lugupidamist – ausus ei
olegi tänapäeval alati iseenesest mõistetak.
Seda enam on rõõm tänada suure pere noort
ema meie kaotatud väärtpaberite tagastamise
eest. Aitäh!

Perekonnad Luha ja Sutt

Pottsepatööd

Pliidid, ahjud, kaminad

ehitus ja remont

Tel. 55 506 605 Hannes

e-mail kollo12@hotmail.ee

Teostame igasugust

võsalõikust ja raiet

(kraavid, sihid, põlluääred jne.)

Meie tasuks raiutav võsa!

Samas pakume teenust ka tm

ja/ või tunni hinnaga. Meeskond

2-8- liikmeline. Tel. 5280731, mail

hansaarbor@hotmail.ee

Teeme metsa koos

Tule ja küsi lähemalt – Stora Enso Pärnu metsakontorist

Niiidu 17, Pärnu Tel 445 5490 Faks 445 5481

Ostujuht: Mando Kadarik tel 517 8910

www.metsatulu.ee

STORAENSO
metsaomanike esimene valik

Turuplats 1
Telefon 449 2104

„Vanaturu Äri” ostab ja võtab müügile

hõbedast lauanõusid, hõbedast nuge-kahvleid-lusikaid, kuld- ja
hõbemünste, vanu postkaarte ja fotosid (enne 1950.a.), vanu nõu-
sid (Kuznetsow, Willeroy, Meissen, Arabia, Langebron, Melesk),
ordeneid, medaleid, vanu koolimärke (KN keskkool, Tihemetsa
Metsakool-Tehnikum, „Partsi” kool).

Oleme avatud

E-L 10.00-14.00

Lugupidamisega OÜ VANATURU

Pangabuss

Kõik oma rahaasjad saate korda ajada pangabussis!

Kilingi-Nõmme klubi ees peatub
pangabuss üle nädala esmaspäeviti
kell 9.30–12.30

(2., 16. ja 30. märts, 13. ja 27. aprill, 11. ja 25. mai)

Lisaks peatub pangabuss:

26. veebruaril, 12. ja 26. märtsil, 9. aprillil, 7. mail

Tihemetsa kaupluse juures kell 10.00–11.00

Kilingi-Nõmme klubi ees kell 12.00–15.00

Bussis saate tellida ja kätte pangakaardi, oma kontole sularaha panna ja
välja võtta, teha arvuti abil makseid, sõlmida hoiuseid ja erinevaid lepinguid.

Pangabussi sõiduplaan internetis: www.swedbank.ee. Küsi lisa 6 310 310

Hansapank
Swedbank

Swedbank - Hansapanga uus nimi.